

انقلاب اسلامی؛ گذشته، حال و آینده

لطف‌علی لطیفی باکده

عضو هیأت علمی پژوهشکده تحقیقات اسلامی

چکیده

کشور ما در دوران پیش از انقلاب، از نوعی اسلام زدایی رنج می برد که توسط حاکمیت بی دین پهلوی بر جامعه ما تحمیل می شد. بهائیان بر ارکان مختلف کشور مسلط شده بودند. بسیاری از مردم بی سواد بوده، از امکانات اولیه زندگی امروزی محروم بودند. حکومت به عیاشی، غارتگری، دین زدایی و انجام پاره‌ای از اقدامات صوری سرگرم بود. مدیریت جامعه، نه بر مبنای معارف دینی که بر پایه خواست ابرقدرت‌ها به ویژه آمریکا شکل می گرفت. انقلاب اسلامی، حکومت بی دینی را سرنگون ساخت، اسلام را به عرصه حاکمیت وارد کرد و مدیرانی اغلب متدین، با تقوا و متخصص را به حکومت رساند. چنین بود که حکومت اسلامی، سبب ساز احیاء اسلام ناب، شکل‌گیری نظام دینی و جهش علمی و فنی جامعه گردید. وضعیت رفاهی مردم متحول شد و ایران اسلامی، ظرف سه دهه، در اغلب زمینه‌های اقتصادی چندین برابر نیم قرن حاکمیت پهلوی، پیشرفت کرد.

آینده انقلاب اسلامی، مطابق سند چشم‌انداز بیست ساله کشور، بسی روشن است و کشور ما تلاش می کند در این مدت، علاوه بر رزنده ساختن بیشتر ارزشهای اسلامی، به جایگاه اول علمی، اقتصادی و فرهنگی در منطقه خاورمیانه و آسیای مرکزی نائل آید. در این مسیر مقدس، باید با اراده و ایمان، هوشیاری و مراقبت، اتحاد و انسجام، نهضت تولید علم و اندیشه و برخورداری از روابط عمومی مقتدر به سوی موفقیت حرکت کرد.

واژگان کلیدی: حاکمیت پهلوی، بهائیت، دستاوردهای انقلاب اسلامی،

سند چشم‌انداز.

مقدمه

پیش از انقلاب اسلامی در چه شرایطی بودیم؟ اکنون در چه شرایطی هستیم و روند حوادث چه آینده‌ای را برای انقلاب اسلامی نوید می‌دهد؟ این سه سؤال اساسی برای بسیاری از مردم ایران و برخی از مسلمانان و محرومان جهان مطرح است.

نگاهی به گذشته

زمانی که انقلاب اسلامی رخ نداده و یا هنوز در ایران اسلامی موفق نشده بود، وضعیت دین، ملت و حکومت در جامعه چگونه بود؟

پهلوی و دین‌زدایی

تا زمانی که انقلاب اسلامی در جامعه ایران اوج نگرفته بود تلاش بسیاری می‌شد تا اسلام از جامعه محو گردد و دیدگاه‌های مادیگرایانه و لیبرالیستی رواج یابد. مذاهب باطلی بسان بهائیت گسترش پیدا کند و ارزش‌های دینی از زندگی مردم رخت بربندد. مکتب الهی اسلام که پشتیبانی چون خدای متعال دارد و معجزه جاودانی همچون قرآن مجید، از این توفان‌ها بسیار دیده و همواره پابرجا مانده است. نگاهی به مطالب زیر می‌تواند توصیفی از شرایط دشوار دین در آن روزگار به دست دهد.

حکومت بهائیان: بهائیت، یک مذهب جعلی است که عامل آمریکا و اسرائیل و دشمن اسلام و مسلمین است. پیروان این مذهب ساختگی، بخش مهمی از مقامات کلیدی ارتش و دولت را در حکومت پهلوی اشغال کرده بودند و همواره برای محو اسلام و آزار مسلمین برنامه‌ریزی می‌کردند.

حبیب الله رشیدیان، که سال‌ها پیش از سلطنت رضاخان پیک مخصوص او با انگلیسی‌ها بود، خاطرات مفصلی نقل می‌کند که نکته مهم آن این است که معرف رضاخان به انگلیسی‌ها، عین‌الملک از بزرگان بهائیت بود.^۱ این معرفی نشان می‌دهد که چرا رضاخان بنیانگذار سلسله منحوس پهلوی در دوران حکومت خود کارهایی از این دست انجام داد:

- ممنوعیت تدریس قرآن و احکام دین در مدارس؛

- منع اقامه نماز در مدارس؛

- حذف علمای دینی از قوه قضائیه؛

- جایگزینی قوانین غیر دینی با قوانین دینی؛

- تبعید یا زندان روحانیون مخالف؛

- هتک حرمت روحانیون و شایعه‌پردازی علیه آنان؛

- کشف حجاب اجباری زنان؛

- آزادی عمل برای نویسندگانی که اعتقادات دینی مردم را زیر سؤال می‌بردند؛

- ترویج اندیشه جدایی دین از سیاست که از مخرب‌ترین اقدامات رضا شاه بود؛

- منع هرگونه تعزیه، عزاداری و روضه‌خوانی حتی در تاسوعا و عاشورا.^۲

در دوران محمدرضا شاه استفاده از بهائیان شدت بیش‌تری یافت، برای نمونه، امیرعباس هویدا - نخست وزیری که سیزده سال قدرت را در دست داشت، عبدالکریم ایادی، پزشک مخصوص شاه و بسیاری از سران رژیم، از اعضای فرقه بهائیت بودند.^۳ یکی از مبلغان بهائیت درباره تأثیر متقابل بهائیت بر شاه و خاندان پهلوی گفته است:

شاه به تمام دستورهای بهائی آشنایی دارد و حتی ایشان با اشرف پهلوی در دوران کودکی در مدرسه بهائیان... درس خوانده‌اند.^۴

محمدرضا پهلوی چنان از بهائیان حمایت می‌کرد که یکی از افراد نظامی به نام سرهنگ اقدسیه در جلسه بهائیان شیراز، اظهار داشت: «ما اطلاع داریم که شاهنشاه آریامهر بهائیت می‌باشند.»^۵

هژبر یزدانی، که برخی او را ثروتمندترین فرد ایران در سالهای قبل از انقلاب اسلامی دانسته‌اند، فردی بهائی بود. او به تنهایی یک سوم سرمایه بانک‌های دولتی را از آنها وام گرفته بود! وی محافظان خصوصی داشت و هر واحد تجاری یا کارخانه‌ای را که اراده می‌کرد به زور از مالکش خریداری می‌نمود. از تشبید فرد دوست در مورد چگونگی و میزان قدرت وی در معاملات می‌نویسد: سمیعی رئیس بانک توسعه کشاورزی، به من شکایت کرد که فرد بی تربیتی با دو گارد مسلح به مسلسل بدون اجازه وارد دفتر کارم شده و گفته که نامش یزدانی است و می‌خواهد سهام بانک با ساختمان و وسایل به او واگذار شود! سمیعی پاسخ داده که این امر منوط به اجازه وزارت کشاورزی و تصویب دولت است. یزدانی با خشونت جواب داده که ترتیب آن را می‌دهم.^۶

اهانت به مقدسات دینی: چنین بود که حاکمیت کشور ما در اختیار عده‌ای بی‌دین قرار داشت و آنان به راحتی به مقدسات دینی اهانت می‌کردند. شیخ مصطفی رهنما، در شرح خاطرات خود از زندان‌های شاه، پیرامون رفتار یکی از بازجویان اطلاعات شهربانی آن زمان می‌نویسد:

من یک قرآن کوچک در جیب چپ لباسم داشتم که گاهی که یک بازجو مرا می زد، ضربه‌ای به آن می خورد. لذا یک دفعه پریدم و قرآن را روی میز کوچکی که در نزدیکی من قرار داشت، گذاشتم که آن خبیث بانوک باتومش قرآن را پرت کرد وسط اتاق و با این کار نشان داد که به هیچ چیز اعتقاد ندارد [یا این که غیر مسلمان است]. یقیناً این تفکر در میان شاه و اطرافیان او هم عمومیت داشت؛ چون هیچ کدام از کسانی که در اتاق بودند، عکس‌العملی نشان ندادند.^۷

محرومیت ملت

مردم رکن استوار هر جامعه‌ای هستند. وضعیت ملت ما از لحاظ مختلف در سال‌های پیش از انقلاب اسلامی چگونه بود؟ آیا توصیفی که ضد انقلاب از آن دوران می‌کند واقعیت داشت؟ ملت ما در روزگار پهلوی، اغلب در فقر و گرسنگی به سر می‌بردند. بسیاری از مردم ساکن روستاها بودند و اغلب این روستاها نه جاده مناسب داشتند، نه امکانات مخابراتی و نه حتی برق و آب لوله‌کشی شده! بسیاری از روستاها حتی دبستان هم نداشتند و به ندرت پای رسانه‌ای به یک روستا باز می‌شد.

در شهرها وضع مردم اندکی بهتر بود. هرچه شهر بزرگ‌تر می‌بود وضع بهتر بود. اغلب امکاناتی که قرار بود در جامعه توزیع شود ابتدا به تهران و سپس به چند شهر بزرگ کشور می‌رسید. اگر چیزی می‌ماند قدری به شهرهای کوچک‌تر هم داده می‌شد و در این بین اکثریت مردم ایران که در آن روزگار، ساکن روستاها بودند به فراموشی سپرده شده بودند. سطح اقتصاد ملت ما به قدری پایین بود که اغلب خانواده‌ها تا سال‌های مدید پس از ازدواج حتی یک یخچال ساده نداشتند. بسیاری از خانواده‌ها حتی یک خط تلفن ساده نداشتند. آنها هم که داشتند، اگر می‌خواستند تلفن خارج از شهر بزنند اغلب با مشکلات عدیده‌ای مواجه می‌شدند.

بسیار می‌شد که زوج‌های جوان تا سال‌های مدید پس از ازدواج گاه تا بیست سال پس از آن، در یک اتاق در جوار خانواده یکی از زوجین زندگی می‌کردند.

جز پنج شهر کشور، آن هم به طور ناقص، بقیه نقاط کشور از نعمت لوله‌کشی گاز محروم بودند و باید با نفت یا هیزم گرمای مورد نیاز را در ماه‌های سرد سال فراهم می‌ساختند.

تعداد زیادی از ملت ما بی سواد یا کم سواد بودند، زیرا امکانات لازم برای تحصیل آنها به موقع ایجاد نشده بود. تعداد دانشجویان نوزده برابر کمتر از سال ۱۳۸۶ بود، در حالی که

جمعیت فقط نصف همان سال بود. قسمت‌های زیادی از کشور مان، فاقد پزشک بود، در سایر نقاط هم بسیار می‌شد که پزشکان هندی یا بنگلادشی کار می‌کردند. در خصوص جراحی‌ها هم باید گفت که بسیاری از مردم ناچار بودند برای جراحی‌های نه چندان پیچیده، مشکلات سفر به خارج را پذیرا شوند.

مهندسان ایرانی یا اعتماد به نفس لازم برای انجام کارهای بزرگ را نداشتند و یا این که از انجام کارهای بزرگ بازداشته می‌شدند. در آن روزگار تصور این که مهندسان ایرانی بتوانند سد یا سیلو بسازند برای بسیاری دشوار بود.

اغلب ما محتاج ملت، اعم از نان و میوه و سایر خوراکی‌ها و پوشاکی‌ها از خارج وارد می‌شد. در آن روزگار، ایران در سطح جهان یا شناخته شده نبود و یا بد شناخته می‌شد. در برخی کشورهای عربی، عده‌ای بودند که ایرانیان را برادر یهود می‌نامیدند؛ علت آن هم رابطه صمیمانه شاه با اسرائیل بود.

برخی از درباریان به ویژه اشرف، خواهر دو قلوئی شاه، نقش مهمی در واردات انواع مواد مخدر به کشور داشتند. درآمد فراوان قاچاق این مواد، صرف هرزگی‌ها و قماربازی‌های اشرف و سایر درباریان در ایران و خارج از ایران می‌شد. شراب، قمار و مراکز فحشا در کشور ترویج می‌شد.^۸ در تهران، آن قدر که مشروب فروشی بود، کتاب فروشی نبود.

همچنین در سالهای نزدیک پیروزی انقلاب اسلامی مهاجرت از روستاها به شهرها اوج گرفت. یکی از دلایل مهم این امر، مدیریت پر اشتباه اصلاحات ارضی در روستاها بود که روستاییان را به سمت شهرها سوق می‌داد. برخی از این روستاییان با تشکیل حلبی آبادها و برخی دیگر با تشکیل مناطق مستضعف نشین در حاشیه شهرهای بزرگ تصویر نازیبایی از شکاف طبقاتی ایجاد کردند. این امر در حالی بود که حاکمان و برخی از دولتمردان پهلوی با ساخت کاخ‌های متعدد در شهرهای بزرگ یا خوش آب و هوای کشور بر این تضاد دامن می‌زدند.

بی‌عدالتی در جامعه ایران قبل از انقلاب هویدا بود. برای نمونه یک مطالعه بر روی نخبگان و طبقه متوسط جامعه نشان می‌دهد که ۷۲ درصد از کسانی که به پرسش‌های یک پژوهشگر آمریکایی به نام زونیس در دهه ۱۳۵۰ پاسخ داده‌اند، اظهار نظر کرده‌اند «در جامعه ایرانی مقدار زیادی بی‌عدالتی وجود دارد»^۹ حال اگر زونیس، به سراغ طبقات مستضعف جامعه می‌رفت و دیدگاه آنها را می‌پرسید، چه بسا رقم ۷۲ درصد به ۹۵ درصد افزایش می‌یافت، پنج درصد بقیه هم از ترس ساواک واقعیت را پنهان می‌کردند.

حکومت، از دیگر عناصر اصلی هر جامعه بشری است. در آن دوران که ایران هنوز انقلاب اسلامی را تجربه نکرده بود، وضعیت حکومت جامعه چگونه بود؟ زمامداران چگونه می‌زیستند و چگونه مشی می‌کردند؟ سیاست‌های آنان چگونه اتخاذ می‌شد و تا چه حد در کسب رضایت مردم موفق بودند؟ گزارش‌های زیر برخی واقعیت‌ها را بیان می‌کنند:

محمد رضا شاه، فردی هوسباز بود و از نظر اخلاقی و هم از نظر مالی دچار فساد مضاعف بود. او در مصاحبه با اورینا فالاجی روزنامه‌نگار مشهور غربی تصریح کرد پدرش اعتقادی به خدا نداشت^{۱۱} و البته از چنان پدری، چنین پسری عجیب نبود. نزدیکان او در خاطراتی که از وی منتشر ساخته‌اند، ده‌ها نمونه از فسادهای او را مطرح کرده‌اند که در برخی موارد قلم از شرح آنها شرمسار است. به عنوان نمونه، مینو صمیمی که سالها منشی سفیر ایران در سوئیس و بعد از آن مدتی منشی فرح همسر شاه بود، در کتاب پشت پرده تخت طاووس، خاطرات مستندی از ولخرجی‌ها و حیف و میل‌های شاه و درباریان او ارائه می‌دهد. او می‌نویسد:

وقتی شاه برای سفر زمستانی به سوئیس می‌آمد، ابتدا دو هواپیما بارهای او و اطرافیان را می‌آورد. سپس دو طبقه کامل از یک هتل مجلل برای دو ماه اجاره می‌شد و این در حالی بود که شاه ویلایی بسیار مجلل در یک نقطه خلوت برای خود خریداری کرده بود. آنگاه، شاه و همراهانش با یک هواپیمای در بست وارد می‌شدند. در طول سفر هم هواپیماهای اختصاصی متعددی، ملزومات سفر آنها را با رفت و آمدهای مکرر تأمین می‌کردند.

در ویلای مجلل شاه، اتاق خواب شاه از همسرش به دستور شاه جدا شد تا وی بتواند با صرف پول‌های گزاف از بیت المال مسلمین، چهره‌های مشهور سینمایی غرب و... را دعوت کند که از آن جمله می‌توان به بریژیت باردو^{۱۱} اشاره کرد.^{۱۲}

شاید مایه تعجب شود اگر دریابیم که شاه مملکت ما، فردی قمار باز هم بوده است و برای تأمین هزینه باخت‌هایش، گاه حواله می‌داد مبلغ باخته شده را از تولیت آستان قدس رضوی دریافت کنند.^{۱۳}

آیا کسی که اندکی غیرت مسلمانی در وجود او باشد چنین می‌کند؟ آیا چنین رفتارهایی نشان نمی‌دهد شاه فردی لا ابالی یا بی‌دین بوده است؟

در جمع می‌توان با قاطعیت اعلام کرد که قبل از انقلاب اسلامی، حاکمیت و مدیریت جامعه بر اساس قانون الهی و معارف دینی نبود، بلکه این قدرت‌های خارجی، به ویژه آمریکا بودند که راهبردها و جهت‌گیری‌های اساسی کشور ما را تعیین می‌کردند.

انقلاب اسلامی در شرایط کنونی

اکنون که حدود بیست و نه سال از پیروزی انقلاب اسلامی می‌گذرد، وضعیت مکتب، مردم و رهبری در جامعه ایران چگونه است؟

حاکمیت اسلام

در جامعه امروز ما مکتب اسلام در اوج عزت و عظمت است. نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران تلاش می‌کند تا بهترین و بیشترین حمایت‌ها را از اسلام داشته باشد. رسانه‌های نظام ما تلاش مجددانه‌ای برای نشر فرهنگ دینی به کار بسته‌اند. یک شبکه خاص تلویزیونی برای قرآن مجید و چندین شبکه رادیویی برای نشر معارف قرآن و دین تأسیس شده است. برخی از مسلمانان در کشورهای همسایه، برای کسب اخبار اغلب متکی به صدا و سیمای ایران اسلامی هستند. اینان با این که به ماهواره دسترسی دارند، شبکه سایر کشورها را قابل اعتماد نمی‌دانند و یا مشاهده آنها را مضر می‌شمرند.

نیروهای مسلح ما اعم از سپاه و بسیج، ارتش و پلیس و نیروهای اطلاعاتی تلاش دارند تا همواره رفتارهای خود را با موازین اسلامی هماهنگ سازند. چنین تلاشی را در همه ارکان حکومت، اعم از مجلس، دولت و قوه قضائیه شاهد هستیم.

مدارس مختلفی برای تعلیم قرآن مجید، حتی در سطوح دانشگاهی تأسیس شده است و دولت اسلامی به شیوه‌های مختلف، از حافظان قرآن کریم تقدیر می‌کند و زحمات آنان را ارج می‌نهد. مراسم اعیاد و عزای اهل بیت رسول الله (ص) با شکوه فراوانی برگزار می‌شود و رسانه‌های رسمی کشور و بسیاری از رسانه‌های غیر رسمی نیز در این امر مشارکت دارند.

گفتنی است در این باب، چالش‌هایی هم وجود دارد، فرضاً بر اثر شبهه پراکنی‌های دشمن از طریق اینترنت، ماهواره و رادیوهای خارجی، همچنین بر اثر بروز برخی مشکلات اقتصادی نظیر گرانی و تورم، عده‌ای از مردم به لحاظ دینی در وضع مطلوبی نیستند، اما نظام اسلامی تلاش بسیاری دارد تا این بیماری‌ها را در حد توان خود مداوا کند.

مردم فداکار و عزتمند

امروزه، وجود برخی مشکلات اقتصادی مانند تورم و بیکاری سبب شده است بسیاری از ما به این نکته مهم توجه نکنیم که در مجموع، وضع زندگی مردم ما نسبت به دوران قبل از انقلاب بهتر شده است، علیرغم این که در قیاس با آن دوران:

- میزان جمعیت دو برابر شده است؛
- مصرف داخلی نفت سه برابر شده است؛
- میزان صادرات نفت، از نصف کمتر شده است؛
- ارزش دلارهای نفتی چند برابر افت کرده است.

موارد فوق در کنار کارشکنی‌های دشمن و پاره‌ای از ضعف‌ها و کم‌تجربگی‌ها در عرصه مدیریت اقتصادی کشور که برای سالهای نخست پیروزی هر انقلابی طبیعی است، برخی مشکلات را برای مردم پدید آورده است، اما؛ چه کسی می‌تواند انکار کند که روستاها اکنون بسیار پیشرفت کرده‌اند؟ کشور ما بیش از هفتاد هزار روستا دارد. اکنون بنگرید که در حال حاضر اغلب روستاهای کشور ما، تلفن، مسجد، مدرسه، حمام بهداشتی، آب آشامیدنی سالم، برق و... دارند. روستاهای زیادی دارای جاده مناسب و گاه آسفالت شده‌اند. حتی برخی روستاها از خانه بهداشت، گاز لوله کشی و اینترنت برخوردار شده‌اند. سالانه صدها هزار خانه روستایی، با مساعدت دولت، بازسازی و محکم سازی می‌گردد و اصولاً وضع برخی روستاها چنان پیشرفت کرده است که صدها روستا به شهر تبدیل شده‌اند. کسانی که سن آنها اجازه می‌دهد، این پیشرفتها را تأیید می‌کنند، حتی اگر با انقلاب اسلامی رابطه خوبی نداشته باشند.

کدام فرد منصفی می‌تواند منکر شود که سطح سواد مردم به طرز چشمگیری رشد کرده است؟ تعداد بی‌سوادان به ویژه در نوجوانان به شدت افت کرده است و اغلب مردم سواد خواندن و نوشتن دارند. آمار بی‌سوادان افزون بر سه برابر نسبت به پیش از انقلاب اسلامی تا سال ۱۳۸۳ کاهش داشته است.^{۱۴} همچنین تعداد دانشجویان دانشگاه‌ها به گونه ملموسی افزایش داشته است. به لحاظ آماری تعداد دانشجویان کشور نسبت به قبل از انقلاب تا سال ۱۳۸۶، افزون بر ۱۹ برابر رشد داشته است.^{۱۵} سطح علمی کشور از زاویه تحقیقات، ابداعات و اختراعات، درخشش در المپیادهای علمی و امثال آن به گونه امید بخشی رشد داشته است. تصور کنید ساخت یک خانه سه اتاقه چقدر هزینه دارد؟ حال بنگرید که نظام اسلامی به کمک مردم، هزاران مدرسه و دانشگاه ساخته است تا بتواند همه یا بیشتر نوجوانان و جوانان کشور را تحت آموزش های متنوعی قرار دهد.

آیا می‌توان منکر شد زندگی مردم به لحاظ برخی شاخص‌های رفاهی بهبود چشمگیر یافته است؟ اکنون ۹۵ درصد جمعیت شهری کشور از خدمات گاز رسانی برخوردارند.^{۱۶} شهرهای دارای گاز تا پایان ۱۳۸۵ به ۶۳۰ شهر رسیده است و نیز افزون بر ۴۲۰۰ روستا گاز کشی

شده‌اند.^{۱۷} یادآور می‌شود قبیل از پیروزی انقلاب اسلامی تنها ۵ شهر از لوله کشی گاز بهره‌مند بودند. به سخن دیگر، کشور ما به لحاظ برخورداری از نعمت لوله کشی گاز در مقایسه با قبل از انقلاب، ۱۲۶ برابر پیشرفت داشته است.

امروزه کمتر خانهای است که تلفن ثابت نداشته باشد. کیفیت ارتباطی این تلفن‌ها در مقایسه با پیش از انقلاب بسیار بهتر شده است. بعلاوه، دهها میلیون نفر از مردم ما صاحب تلفن همراه شده‌اند و میلیونها نفر نیز در خانه‌های خود امکان وصل به اینترنت را دارند. پیش از انقلاب اسلامی، تنها ۸۵۰ هزار شماره تلفن ثابت در کشور واگذار شده بود و فقط ۳۱۲ روستا دارای ارتباط بودند.^{۱۸} در حالی که در تابستان ۱۳۸۶، حدود ۲۳ میلیون مشترک تلفن ثابت و ۱۸ میلیون مشترک تلفن همراه وجود داشته است. بعلاوه، نزدیک به ۵۲ هزار روستا از خدمات مخابراتی و حدود ۴۰۰۰ روستا از خدمات اینترنتی برخوردار شده‌اند.^{۱۹} از این رو، کشور ما در صنعت ارتباطات حدود پنجاه برابر قبل از انقلاب رشد داشته است.

برق سراسری ثبات بهتری یافته است. در حالی که قدرت نیروگاه‌ها در سال ۵۷، ۷۵۰۰ مگاوات بوده است، ظرفیت اسمی نیروگاه‌ها تا پایان شهریور ۱۳۸۶ به ۴۶۳۴۱ مگاوات و تولید عملی آن به ۴۰۶۰۹ مگاوات رسید.^{۲۰} بر این اساس رشد تولید برق رامی توان حدود ۵ برابر محاسبه کرد.

در تهران بزرگ، مترو به کار جابجایی سریع و ارزان میلیونها نفر در هر روز می‌پردازد. امروزه کمتر خانهای است که تلویزیون رنگی نداشته باشد. جهیزیه عروسهای امروزی در مقایسه با قبل از انقلاب، تنوع فراوانی یافته است که نشان از بهبود زندگی مردم دارد.

مردم از خدمات بهداشتی بیشتری برخوردار شده‌اند. اکنون آمار مرگ و میر نوزادان زیر یک سال بسیار پایین آمده است. به شیوه‌ای که در ۲۷ سال اخیر (از ۵۷ تا ۸۴) میزان مرگ و میر کودکان از صد و هفتاد کودک در هر ۱۰۰۰ مورد به بیست و دو کودک کاهش یافته است.^{۲۱}

به سخن دیگر، ۷/۲ برابر از میزان مرگ و میر نوزادان کاسته شده است. همچنین امید به زندگی در بین مردم افزایش یافته است. به گونه‌ای که در ۲۷ سال گذشته (از ۵۷ تا ۸۴) امید به زندگی از پنجاه و هفت سال، در مردان به ۷۰ سال و در زنان به هفتاد و یک سال افزایش یافته است.^{۲۲} بعلاوه، اغلب بیماری‌های واگیر دار مانند فلج اطفال مهار شده‌اند. بخش اعظم داروهای مورد نیاز کشور در ایران ساخته می‌شود. استفاده از پزشکان خارجی بسیار کاهش یافته است و کشور ما این توان را دارد که خدمات پزشکی و مهندسی به سایر کشورهای جهان

ارائه دهد. بسیاری از خدمات پزشکی که قبل از انقلاب برای ارائه آن افراد باید به خارج می‌رفتند امروزه در ایران اسلامی ارائه می‌شود. پیشرفت‌ها در سطحی بوده است که به تدریج برخی بیماران خارجی برای مداوا به ایران می‌آیند. حتی برخی از مسئولان کشورهای منطقه، برای تأمین نیازهای درمانی خود به بیمارستان بقیه الله سپاه در تهران می‌آیند.^{۲۳} وضعیت زنان کشور از نظر سطح سواد، میزان حضور در مراکز آموزش عالی و میزان مشارکت در فعالیت‌های سالم اجتماعی پیشرفت چشمگیری داشته است. اکنون تعداد بانوانی که در مشاغل پزشکی، استادی دانشگاه، نویسندگی و امثال آن خدمت می‌کنند کم نیست.

صنایع نظامی کشور به حدی رشد داشته است که موجب اضطراب دشمنان شده است. اکنون ملت ایران قدرت یافته است بسیاری از تجهیزات نظامی مورد نیازش را خود تولید کند و بخش‌هایی از محصولات نظامی خود را به هشتاد کشور جهان بفروشد.^{۲۴} ساخت انواع تانک‌ها، نفربرها، موشک‌ها، هواپیماهای ضد رادار بی‌سرنشین و باسرنشین و غیره بخشی از این پیشرفت‌هاست.

سطح صنعتی کشور بالا رفته است. اکنون خودروهایی با نشان ایران در برخی کشورهای جهان، از روسیه و اوکراین تا سوریه و آذربایجان، و حتی در آن سوی کره خاکی در ونزوئلا نیز تردد می‌کنند. مهندسان ایرانی در نقاط مختلف جهان به ارائه خدمات مختلف مهندسی از سد سازی تا ساخت اتوبان، پالایشگاه، نیروگاه، سیلو و امثال آن مشغول هستند. پیشرفت‌های کشور در صنعت غنی سازی اورانیوم، دانش شبیه سازی، درمان برخی ضایعات نخاعی، کنترل بیماری ایدز، ساخت رادیو داروها و امثال آن افتخار ملی را بر می‌انگیزاند و همه ما را به سجده شکر برای خدای مهربان فرا می‌خواند.

گفتنی است اغلب مشکلات موجود در جامعه ما ریشه در معضل بیکاری دارد. حل این معضل، هر چه باشد سخت‌تر از جنگ نیست. نظام اسلامی که توانست با کمترین امکانات مشکل تهاجم همزمان دهها دشمن داخلی و خارجی را حل کند، به خواست خدا خواهد توانست بر معضل بیکاری نیز غلبه کند و کارآمدی خود را بیش از پیش ثابت کند.

رهبری پاک و با معنویت

اکنون کشور ما توسط گروهی از پاک‌ترین و باسوادترین انسان‌ها در مقایسه با دولت‌مردان سایر کشورها اداره می‌شود. همه سران کشور ما انسانهایی تحصیلکرده و اهل مطالعه با

حداقل مدرک تحصیلی دکترا و یا معادل حوزوی آن هستند. همه آنان اهل نماز و تقوا هستند. کسانی که با رهبران نظام اسلامی مسافرت های چند روزه داشته اند دیده اند که برخی از آنان اهل نماز شب هم هستند.

آینده انقلاب اسلامی

آینده انقلاب اسلامی را در دو مبحث می توان ارائه داد؛ چشم انداز آینده و عوامل موفقیت در رسیدن به آن چشم انداز.

چشم انداز آینده

انقلاب اسلامی چشم انداز روشنی دارد. مجمع تشخیص مصلحت نظام پس از بحث های فراوان کارشناسی سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افرق ۱۴۰۴ هجری شمسی را به تصویب و به تأیید مقام معظم رهبری رساند. در بخش هایی از این سند، چهره ایران اسلامی در سال ۱۴۰۴ شمسی چنین ترسیم شده است:^{۲۵}

○ برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، مستکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی

○ برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت قضائی، تامین اجتماعی، فرصت های برابر، توزیع منابع درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب.

○ دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب شرقی «شامل آسیای میانه، قفقاز، خاور میانه و کشورهای همسایه» با تأکید بر جنبش نرم افزاری و تولید علم، رشد بر شتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل.

○ امن، مستقل و مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه جانبه و پیوستگی مردم و حکومت

○ الهام بخش، فعال و موثر در جهان اسلام، با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه کارآمد جامعه اخلاقی نو اندیشی و پویایی فکر اجتماعی، تاثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه ای بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه های امام خمینی (ره)

○ فعال و مسئولیت پذیر، ایثارگر، مؤمن، رضایتمند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط،

روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی، معتقد به اسلام و نظام اسلامی، شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن.

○ متکی بر اصول اخلاقی و ارزشهای اسلامی، ملی و انقلابی با تاکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مند از امنیت اجتماعی و قضایی.

○ دارای تعامل سازنده و موثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت.^{۲۶}

عوامل موفقیت

برای این که آینده روشنی در انتظار انقلاب اسلامی و جامعه اسلامی ایران باشد و به اهداف مطرح در سند چشم‌انداز نائل شویم، باید از اراده و ایمان به خدا و قیامت نهایت بهره را گرفت و با هوشیاری توطئه‌های دشمنان دین را یک به یک تشخیص داد و در سایه اتحاد ملی و انسجام اسلامی، رخنه‌های نفوذ آنان را در عرصه‌های گوناگون سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی سد کرد. از روابط عمومی قدرتمند برای افزایش آگاهی‌های مردم بهره برد و سرانجام ضرورت تولید علم و اندیشه را جدی گرفت. در این باره، گفتنی است:

اراده و ایمان

ملت ایران، ملت با تجربه‌ای است و می‌تواند محور یک حرکت عظیم جهانی ضد استعمار فرانسه باشد. انجام چنین حرکتی، با مقابله شدید دشمن مواجه می‌شود. دشمنان راه خدا، به آسانی حاضر نیستند از حکومت بر جهان دست بکشند و لذت‌های نامشروع خود را فدا کنند. در این مسیر دشوار، همت بلند ضرورت انکارناپذیر کار است. باید دانست جغرافیای سیاسی دنیا را اراده و ایمان انسانها در آینده تعیین خواهد کرد. در این باره، مقام معظم رهبری می‌فرماید:

هرچه ممکن است، بر آمادگی‌های خودتان، بر عمق فکری خودتان و بر حضور خودتان در میدانهای سیاسی و اقتصادی بیفزایید... جغرافیای سیاسی دنیا را اراده و ایمان انسانها در آینده تعیین خواهد کرد؛ این به عهده شماست.^{۲۷}

هوشیاری

همه عناصر ملت، به ویژه نخبگان جامعه، و همه آنان که روی افکار عمومی نفوذ دارند باید مراقب و هوشیار باشند که فریب حيله‌گری‌های دشمن را نخورند. در این باره، مقام معظم رهبری می‌فرماید:

جوان‌ها خیلی باید هشیار باشند؛ دخترها خیلی باید هشیار باشند؛ معلمین و معلمات و پدر و مادرها خیلی باید متوجه و هشیار باشند؛ بخصوص کسانی که جایگاهی در اشاره به افکار عمومی دارند؛ گوینده‌اند، نویسنده‌اند، اهل هنر و اهل فعالیت گوناگون هستند.^{۲۸}

در مسیر وصول به اهداف مطرح در سند چشم‌انداز، خارهای بسیار وجود دارد که باید با آرامش آنها را از مسیر ملت ایران دور کرد. دشمنان دین سعی دارند با روش‌های مختلف، اعتقاد مردم به دین را تضعیف کنند و مردم ما را از اسلام و رهبران انقلاب اسلامی جدا کنند. برخی از این روش‌ها عبارت‌اند از: توهین به مقدسات دینی از راه انتشار رمان، داستان کوتاه، لطیفه، مقاله، شعر و کاریکاتور؛ ایجاد سئوالات متعدد در اذهان مردم در باره دین و مظاهر دینی به منظور ایجاد شبهه در آنها؛ ترویج تصاویر و فیلم‌های مستهجن برای مشغول ساختن جوانان به مسائل جنسی؛ کسب جای پا در بین ملت از راه اغفال عده‌ای از مردم با تبلیغات فریبنده؛ انتشار شعر، شایعه و لطیفه علیه مقامات مذهبی به منظور بی‌اعتبار ساختن آنها در دید مردم.

گفتنی است برای مقابله با اقدامات دشمن، شایسته است کارهای زیر انجام پذیرند:

- انتشار نکات مثبت از زندگی خصوصی رهبران مذهبی بین مردم؛
  - نشر احادیثی که بر اهمیت احترام و محبت عالمان دینی تأکید دارند؛
  - تشدید مجازات کسانی که از راه توزیع تصاویر مستهجن زندگی می‌کنند؛
  - تلاش جدی برای کاهش مشکلات معیشتی مردم.
- همچنین باید از انجام برخی امور پرهیز کرد؛ نظیر:
- بدبینی به رهبران روحانی نظام اسلامی؛
  - باور کردن شایعات دشمن؛
  - نقل شایعات، داستان‌ها و لطیفه‌های مخرب؛
  - ترک بی‌دلیل نمازهای جمعه و جماعت.
- سرانجام این که باید مراقب تلاش‌های دشمن بود و اجازه رخنه در هیچ زمینه‌ای را به دشمن نداد. به فرموده مقام معظم رهبری:

دشمن سعی می‌کند رخنه ایجاد کند؛ چشم‌ها را باید باز نگه داریم؛ نقطه‌ی رخنه را ببینیم و مراقب باشیم این رخنه توسعه پیدا نکند. باید جلوی رخنه‌های فرهنگی و سیاسی را بگیریم.

(۸۴/۲/۱۲)

اتحاد و انسجام

از خطرناک‌ترین روش‌های دشمن، تلاش برای ایجاد تفرقه است. تضعیف وحدت ملی، ایجاد شکاف بین مردم و مسئولین و ایجاد کدورت و حتی دشمنی بین شیعه و سنی، از راهکارهای مطرح دشمن است که باید با حفظ هوشیاری، اتحاد ملی، و انسجام اسلامی را پاس داشت. در این باره، سخن حجة الاسلام محمد محمدی اشتهاردی شنیدنی است. او مثال زیبایی را در باب لزوم وحدت مسلمین مطرح می‌کند که اندیشه را نوازش می‌دهد:

... اتحاد و انسجام دانه‌های باران باعث ایجاد سدهای عظیم با آن همه توانایی‌ها شده است. وقتی که از دانه‌های باران در پرتو وحدت و به هم پیوستگی چنان آثار اعجاز‌آمیز بروز کند، قطعاً اتحاد و انسجام مسلمانان آثار و برکات اعجاز‌آمیز بیشتری در پیشرفت اهداف عالی انسانی و جلوگیری از مقاصد غیر انسانی استعمار خواهد داشت و موجب سربلندی و عزت و اقتدار بی‌نظیر خواهد شد.^{۲۹}

همچنین شهید نواب صفوی - از پیشتازان انقلاب اسلامی در دهه ۱۳۲۰ شمسی - که سخنرانی‌های او در سیاسی شدن برخی رهبران امروز انقلاب اسلامی مؤثر بوده است، طی اعلامیه‌ای همه مسلمین را:

... به عهد و بیعت و پیمان بر سه بنیاد بزرگ زیر دعوت می‌کنم و خدای عظیم را بر این پیمان شاهد می‌گیرم و کفی بالله شهیدا.

۱. امر به معروف و نهی از منکر در اجرای احکام اسلام

۲. نجات عموم مسلمین دنیا از ظلم و تجاوز عموم بیگانگان و ستمگران

۳. اتحاد ملل اسلامی بر مبنای معارف نورانی و احکام ضروری اسلام که از بذل مال و جان در راه

تحقق این سه مقصود بزرگ کوتاهی نکرده و دست قرآن را به این معامله با خدا اجابت نماید.^{۳۰}

تولید علم و اندیشه

جهان آینده، جهان علم و اندیشه است. هر که بیشتر بداند، و آن را بهتر کاربردی سازد، قوی‌تر است. اسلام دین برتر خداست و ما مؤمنان باید تلاش کنیم تا با تقویت علم و اندیشه، چنان کنیم که میهن اسلامی‌مان در سطح جهان نه فقط حرفی برای گفتن داشته باشد بلکه از پیشتازان علم بشری باشد و خدمات بزرگی به اسلام و انسانیت انجام دهد.

روابط عمومی قدرتمند

نبرد رسانه‌ای دشمن، و تلاش او برای استخدام واژه‌های زیبا در جهت مقاصد پلید، که نمادی

از آن را می‌توان در روابط عمومی‌های مطلوب غرب مشاهده کرد، این ضرورت را پدید آورده است که برای داشتن یک روابط عمومی قدرتمند باید کوشید و فرصت را از دست نداد. حمید مولانا، استاد علم ارتباطات برای داشتن یک روابط عمومی پایدار و نوآور شش محور اصولی و کاربردی را پیشنهاد می‌کند:

(۱) اعتمادسازی و وحدت؛

(۲) مردم داری و انتقادپذیری؛

(۳) خدمت‌گرایی و رفاه‌گستری؛

(۴) عدالت‌سروری و فسادستیزی؛

(۵) قانون‌گرایی و اخلاق‌محوری؛

(۶) اطلاع‌رسانی و روشننگری.

هریک از این شیوه‌ها اصل و متمم دارد. مثلاً مردم‌داری اصل و انتقادپذیری متمم آن است و همین‌طور خدمت‌گرایی، که اصل بوده، رفاه‌گستری متمم آن می‌باشد.^{۳۱}

پی‌نوشتها:

۱. تاریخ معاصر ایران (مجموعه مقالات): کتاب سوم، تهران: مؤسسه پژوهش و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۰، ص ۱۰۷.
۲. یحیی فوزی، اندیشه سیاسی امام خمینی رحمه‌الله علیه، قم: نشر معارف، ۱۳۸۴، ص ۲۶.
۳. <http://www.kayhannews.ir/840224/8.htm> (کیهان ۸۴/۲/۲۴)
۴. جواد منصوری، تاریخ قیام ۱۵ خرداد به روایت اسناد، ج ۱، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، تهران، ۱۳۷۷، ص ۳۳۰.
۵. همان مدرک به نقل از: (کیهان ۸۴/۲/۲۴)
۶. فصلنامه تاریخ معاصر ایران، شماره ۱۷، سال ۱۳۸۰، ص ۳۷۵ و ۳۷۶. (به نقل از کیهان، ۱۳۸۶/۱۰/۶)
۷. خبرگزاری مهر، ۱۳۸۴/۱۱/۲۵.
۸. کیهان ۸۳/۱۱/۱۳.

9. <http://www.didgah.net/maghalehMatnKamel.php?id=96>

۱۰. مسعود بهنود، «ایرانیان و اروپایان فالاجی»، از قهرمانی تا ضد قهرمانی» سایت بی بی سی، ۱۳۸۵/۶/۲۵.

۱۱. هنرپیشه مشهور فرانسوی.

۱۲. مینو صمیمی، پشت پرده تخت طاووس، ترجمه حسین ابوترابیان، تهران: انتشارات اطلاعات، ۱۳۶۸، ص ۳۰-۱۰۰.

۱۳. حمید سیف‌زاده، دفاع از تاریخ: بررسی کتاب پاسخ به تاریخ نوشته محمدرضا پهلوی، بی‌جا، عارف، چاپ دوم، ۱۳۷۱، ص ۸۹.

۱۴. ۱۳۸۳/۸/۱۸، خبرگزاری مهر، تهران.

15. http://www.spokesman.gov.ir/index.php?option=com_content&task=view&id=3958&Itemid

=51

16. of <http://www.hamshahri.net/hamnews/1383/831117/news/eqtes.htm>
۱۷. میعاد نفت، روابط عمومی وزارت نفت، ص ۳۳.
18. 28/11/83 <http://www.irantelecom.ir/default.asp?sm<0&page<163&code<28>
19. http://www.favanews.com/default.aspx/news_18742.htm
20. <http://www.hayateno.org/Detail.aspx?cid<103676&catid=507>
21. http://www.sokhangoo.net/index.php?option=com_content&task=view&id=3436&Itemid=51
22. <http://www.ksabz.net/paper.asp?AID<3898>
۲۳. یکشنبه ۲ دی ۱۳۸۶، خبرگزاری فارس.
24. <http://www.ksabz.net/paper.asp?AID=3898>
۲۵. ادبیات نگارشی سند چشم‌انداز ممکن است برای عموم مردم قدری دشوار باشد. از این رو، با تغییر جایگاه برخی مباحث، و تقدیم مباحث محسوس تر و حذف برخی قسمت‌ها، سعی کرده‌ایم بدون دستکاری محتوا به فهم بهتر این سند کمک کنیم.
26. <http://www.zafar.ir/shagerd.htm>
27. <http://www.khamenei.ir/FA/Speech/detail.jsp?id<840212A>
28. <http://www.khamenei.ir/FA/Speech/detail.jsp?id=840212A>
29. http://www.taghrib.ir/tamin_fa.aspx?ing=fa&mode=art&artid=4207
۳۰. ۲۴ اعلامیه نواب صفوی، کیهان شماره ۳۳۰۴ - ۲۴ / ۳ / ۱۳۳۳ به نقل از:
<http://www.navabsafavi.com/Shahid-Navvab-Elamiyeh/default.htm>
31. <http://www.kayhannews.ir/841127/16.htm>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی